

1. Obiekt

CHAŁUPA NR 52

2. Czas powstania

1814 r.

3. Miejscowość

PIENIEŻNICA

nr hipoteczny

4. Adres Pieniężnica nr 52

p-ta 77-306 Brzezie

nr hipoteczny

gm. Rzeczenica

5. Przynależność administracyjna

województwo śląskie

gmina Rzeczenica

pow. Częstochów

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Penkuhl

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975

województwo koszalińskie

powiat Częstochów

8. Właściciel i jego adres

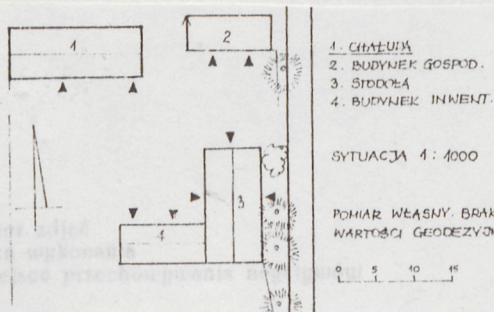
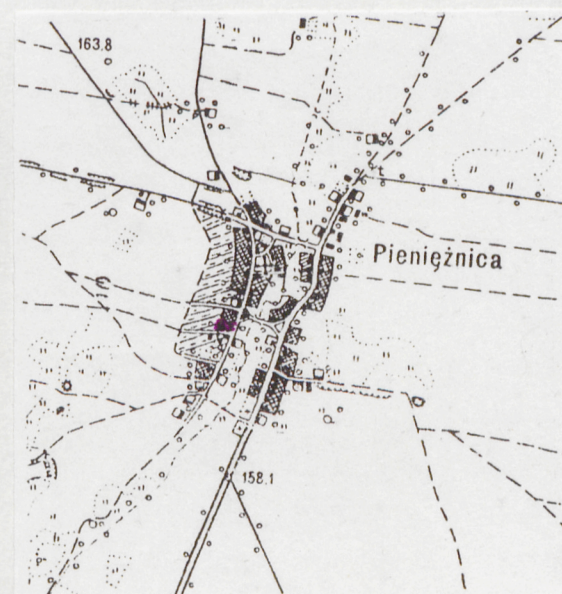
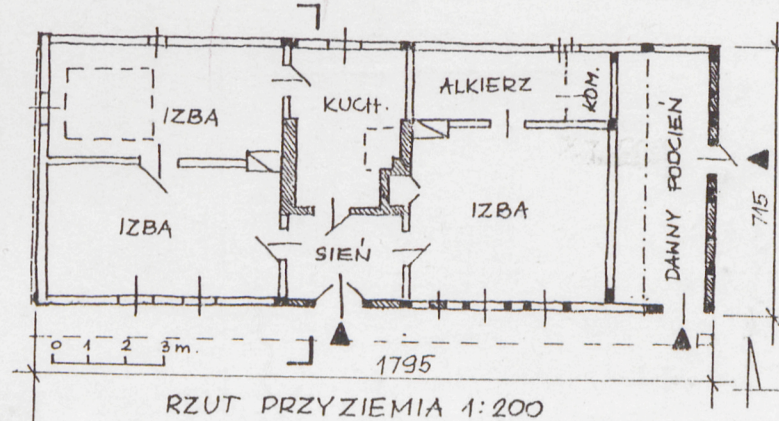

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków

Nr A-97/278 data 9.04.1960r.

- 1. CHAŁUPA
- 2. BUDYNEK GOSPOD.
- 3. STODOŁA
- 4. BUDYNEK INWENT.

SYTUACJA 1:1000

POMIAR WŁASNY. BRAK
WARTOŚCI GEODEZYJNEJ.

0 5 10 15

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Według relacji przyjeżdżających do wsi Niemców chałupa nr 52 jest rówieśna miejscowemu kościołowi. Tą więc datę przyjęto określając wiek obiektu. O właścicielach sprzed 1945 roku informacji nie uzyskano. Obecna właścicielka obejścia [REDAKTOWANO] odziedziczyła zagrodę po ojcu [REDAKTOWANO], zmarłym w 1983 roku. Obejście jest niezamieszkałe. Jego właścicielka mieszka obok pod nr 54. Urodziła się w Pieniężnicy. Posiada 7 ha ziemi, trzyma 3 krowy, 4 świnie. Do prac polowych używa własnego ciągnika. Bardzo chętnie sprzedaby opisywaną chałupę. Kilkakrotnie interesowano się obiektem, ale transakcja nie doszła do skutku. Chałupa jest jednym z ostatnich, jeśli nie ostatnim, przykładem budownictwa podcieniowego. Jest to chałupa szerokofrontowa z pełnym podcieniem szczytowym. Obiekt ma ogromną wartość etnograficzną i wymaga natychmiastowej opieki konserwatorskiej.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze wyposażenie, instalacje)

Pieniężnica to wieś oddalona o 3 km na północ od szosy Biały Bór - Człuchów/w miejscowości Brzezcie/. Jest to owalnica z zabudowanym nawsiem, na którym znajdują się zagrody i zabytkowy, XIX-wieczny kościółek ryglowy. Drogi z południa na północ połączone są krótszymi poprzecznymi. Wieś otaczają lasy sosnowe. Zagroda nr 52, położona jest w centralnej części wsi, po zachodniej stronie zachodniej obwodnicy. Zagroda ma nieregularny kształt. Zabytkowa chałupa stoi w głębi podwórza, szczytem do drogi, od której oddziela ją murowany budynek gospodarczy o jednospadowym dachu, krytym papą. Po południowej stronie podwórza licem do drogi ustawiona jest drewniana stodoła pod dwuspadowym dachem, do której przystawiony jest pod kątem prostym murowany budynek inwentarski pod dachem jednospadowym. Podwórze porasta trawa, a przed chałupą ułożony jest brukowany chodnik. Pierwotny kształt zagrody nieczytelny. W stodole pozostały nieliczne ślady po dawnej konstrukcji sumikowo-łatkowej, ale budynki pozostałe są dużo późniejsze. Nie zdołano ustalić, gdzie stały rówieśne chałupie.

Bryła chałupy - wymiary: długość 17,95 m, szerokość 7,15 m, wysokość całkowita 7,20, wysokość dachu 5,00 m, wysokość ścian 2,20 m.

Rzut przyziemia oparty na planie wydłużonego prostokąta. Budynek szerokofrontowy z pełnym podcieniem szczytowym, zabudowanym wtórnie, asymetryczny, dwutraktowy, jednokondygnacyjny, podpiwniczony. Do wnętrza mieszkalnego jedyne wejście w ścianie licowej od podwórza, dwa wtórne do zabudowanego podcienia, w ścianie licowej i w szczycie wschodnim.

c.dalszy na wkładce

14. Kubatura 590 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 128 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne mieszkalne	17. Użytkowanie obecne budynek niezamieszkały
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja W chałupie dokonano kilka zmian.Przede wszy- stkim zabudowano pierwotny pięciosłupowy pod- cień, zabudowując arkady konstrukcją ryglową, z ceglanym wypełnieniem.Prawdopodobnie w tym samym czasie dokonano zmian w środkowej czę- ści elewacji frontowej,wprowadzając tam rów- nież konstrukcję ryglowo-ceglaną.Mogło być to związane z insta szerszego otworu drzwiowego.W alkierzu wtórnie postawiono ściankę z desek,wydzielającą małą komórkę. Czy ścianka działowa między izbami i między izbą,a alkierzem jest wtórna może rozstrzy- gnąć tylko rozbiórka obiektu.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Słupy i tramy nadpróchniałe.Rozluźnione łączy sumików z łatkami, co spowodowało wypaczenie ścian.Nadgniłe belki stropowe stały się powodem zarwania w kilku miejscach stropu.Więźba dachowa roz- chwiana,dach przechyla się w kierunku wschodnim.Przycieś w 50% spróchniała. W szczycie wschodnim brak piątego słupa z konstru- kcji pocienia,który podtrzymywał wysuniętą belkę strópową oka- pu.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Unikalny przykład chałupy szerokofrontowej z pełnym podcieniem szczytowym,pochodzącej z po- czątku XIX lubnawet końca XVIII wieku.Obiekt winien zostać wpisany do rejestru zabytków i być przeniesiony do skansenu,szpecially przy- datna był by w Kaszubskim Parku Etnograficznym we Wdzydzach. Chałupa leży w zasięgu domu podcieniowego. Na uwagę zasługują wspaniałe zdobienia,szcze- gólnie w szczycie dachu i miecze profilowane w podcieniu.			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Bibliografia

T.Wróblewski, Chłopskie budownictwo podcieniowe w Wielkopolsce XIX i XX w. "Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu" 1958, nr 15 / "Archeologia-Etnografia", z. 1 /

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Zdjęcia: nr neg. 60/93, 67/93, 68/93, 70/93, 66/93, 76/93, 71/93
78/93, 75/93, 77/93, 74/93, 72/93

PSOZ Słupsk

24. Uwagi różne

Załączniki: wkładki nr 1 i nr 2.

tekst, rys., fot.
25. Wypełnił mgr Urszula Dalska-Sienkiewicz, 1993 r.

26. Sprawdził

1. Miejscowość PIENIEŻNICA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) CHAŁUPA NR 52	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

c.dalszy p-ktu 13

Układ wnętrza - po obu stronach frontowej sieni izby paradne, z tyłu za sienią kuchnia, po jej zachodniej stronie izba mniejsza, po wschodniej alkierz z wydzieloną z niego komorą. Wzdłuż szczytu wschodniego, na całej szerokości zabudowany podcień.

Piwnica - pod izbą zachodnią, tylną, zawałona - ściany nierozpoznane.

Fundament - z kamieni łupanych na zaprawie murarskiej, powietrznej, w miejscu wygniłej przyciesi wieniec na pół cegły.

Ściany zewnętrzne - w części zachodniej związane na węgiel, część wschodnia sumikowo-łętkowa, a szczyt wschodni oraz fragment ściany licowej na szerokości sieni, ryglowy, z ceglanym wypełnieniem fachów. Średnie wymiary tramów: 0,55 m., a słupów od 0,30 do 0,45 m. Szczyt zachodni wtórnie oszalowany. Tramy w podcieniu obok izby, wym. 0,50 m.

Ściany wewnętrzne -, ryglowo-strychułowe, otynkowane glinianą zaprawą, narzuconą na kołkowane ściany drewniane.

Drzwi - frontowe dwuskrzydłowe, płycinowe, nad drzwiami małe okienko /wtórne/ oświetlające sień, do wnętrza zabudowanego podcienia drzwi brak. Wewnętrzne jednooskrzydłowe, płycinowe.

Okna - pojedyncze, czteroskrzydłowe, czterokwaterowe, krosnowe, w oknach izby frontowej, zachodniej okiennice dwuskrzydłowe, płycinowe, w oknach izby wschodniej okiennice dwuskrzydłowe, spągowe z zawiasami pasowymi, kowalskiej roboty. W szczycie zachodnim okno krosnowe, pojedyncze, dwuskrzydłowe, dwukwaterowe, czterodzielne z okiennicą dwuskrzydłową, płycinową. Okna szklone na kit, malowane białą farbą olejną. W ścianie tylnej północnej jedno okno krosnowe, dwuskrzydłowe, dwukwaterowe, drugie ościeżnicowe, czteroskrzydłowe, czterokwaterowe, szklone na kit, malowane farbą olejną, białą.

Podłogi - z desek w izbach przy szczycie zachodnim, w izbie wschodniej, od podwórza i alkierzu nierozpoznane, po mieszczenia zawałone rupieciami i drewnem, w sieni i kuchni posadzki cementowe, w podcieniu grunt.

Stropy - drewniano-gliniane, gładkie, w izbie wschodniej od podwórza stropowe belki częściowo odsłonięte. W części zewnętrznej, od podwórza belki wysunięte o ok. 0,90 m. tworzą okap. Końce belek ozdobnie profilowane.

Wejście na strych - z zewnątrz, po przystawionej drabinie, przez otwór w wygniłych deskach nad okapem. Na strychu

Wkładkę założył: mgr Urszula Dalska-Sienkiewicz - 1993

(imię, nazwisko, data)

PSOZ Słupsk

Miejsce przechowywania negatywów:

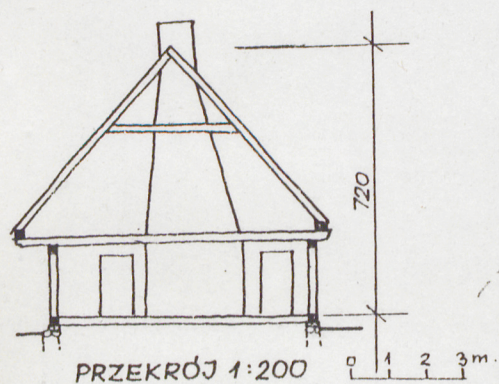
verte

podłoga z szerokich desek, mocowana na kołki. Strych nie przeznaczony do celów mieszkalnych.

Dach - dwuspadowy, pokryty dachówką cementową felcówką. Szczyty dachu odeskowane, zachodni na styk z listwami na złączach, wschodni ozdobnie profilowany w romby, w szczycie tym włąz na strych. Konstrukcja krokwiowo-jętkowa. Dolne końce krokwi oparte piętkami na płatwiach, leżących na końcach belek stropowych. Od komina do szczytu zachodniego, środkiem belek stropowych biegnie płatew, wzmacniająca konstrukcję stropu /prawdopodobnie wtórna/.

System ogniowy - jeden centralnie położony komin o szerokiej podstawie z cegły suszonej, w izbie zachodniej piec kaflowy, we wschodniej ceglany, otynkowany, w kuchni trzonu kuchennego brak, w izbie wschodniej kominek zamykany dwuskrzydłowymi drzwiczkami płycinowymi.

Instalacja - elektryczna odłączona, wodociągowej brak.

1. Miejscowość

PIENIEŻNICA

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

CHAŁUPA NR 52

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Wkładkę założył: mgr Urszula Dalska-Sienkiewicz, 1993.
(imię, nazwisko, data)

PSOZ Słupsk

Miejsce przechowywania negatywów:

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83